

หนังสือที่ระลึก

ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๖๐
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ณ วัดมหารณพาราม วรวิหาร

แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

หนังสือที่ระลึก

ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๖๐
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ณ วัดมหารณพาราม วรวิหาร
แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

เรื่อง	หนังสือที่ระลึกในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๖๐ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปีที่พิมพ์	ตุลาคม ๒๕๖๐
จำนวนหน้า	๔๘ หน้า
พิมพ์ครั้งที่ ๑	จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม
จัดทำโดย	กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๑-๕ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๒๙๒ สหวรรณ เพ็ชรไทย
ข้อมูล/ พิสูจน์อักษร	
พิมพ์ข้อมูล	ดลธิ จุลนันทน์
ภาพ	กฤษ สุนทรวงค์
ศิลปกรรม	มานะ เรืองสอน
พิมพ์ที่	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

กฐินพระราชทาน เป็นกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐิน ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร สมาคม มูลนิธิ บริษัท ห้างร้าน และ ประชาชนทั่วไป ที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานเพื่อนำไปถวาย พระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามหลวงต่าง ๆ ที่ราชอาณาจักร นอกเหนือจาก ๑๖ วัดสำคัญที่กำหนดไว้แล้ว โดยกฐินมีกำหนด ระยะเวลาถวายเพียง ๑ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) สำหรับ ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดกฐินกาล ตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงวันศุกร์ที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

การถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร โปรดเกล้าฯ พระราชทานผ้าพระกฐินเพื่อนำไปถวายแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษา ณ วัดมหารณพาราม วรวิหาร แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในวันพุธที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎรได้จัดทำหนังสือที่ระลึกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ วัดมหารณพาราม วรวิหาร และสิทธิและเสรีภาพของชาวไทยตาม รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อบอกให้แก่ผู้มาร่วมบำเพ็ญ กุศลศาสนกิจ ในครั้งนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ขอน้อมเกล้าฯ
ถวายอาณิสงส์อันเกิดจากการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ แต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ
บดินทรเทพยวรางกูร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ในรัชกาลที่ ๙ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ขอจงทรง
พระเจริญยิ่งยืนนาน และทรงเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทยสืบไป

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ตุลาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

วัดมหารณพาราม วรวิหาร

๗

- บทนำ

๗

- ประวัติวัด

๑๐

- สิ่งสำคัญภายในวัด

๑๒

- วัดกับการศึกษา

๒๑

- พระภิกษุสามเณร

๒๔

- เจ้าอาวาสวัดมหารณพาราม วรวิหาร

๒๕

- เอกสารอ้างอิง

๓๔

สิทธิและเสรีภาพของชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

๓๗

ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐

- บทนำ

๓๘

- สิทธิและเสรีภาพของชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

๓๘

ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐

- เอกสารอ้างอิง

๔๗

พระศาสดาของเรา พระอริยสงฆ์ของเรา
+ คัมภีร์พระไตรปิฎก +
อิทธิฤทธิ์ พุทธะนิมิตต์ต่าง ๆ เสด็จเสด็จ ขอบเขต เขต
จงมาเป็นปฏิปทาแห่งชีวิตของเรา นะ อะ อุ ด้วยเกิด
อุ มะ อะ เน ขอสัก ๆ ภาวนาบังเกิดนิมิตต์ขึ้น
พระศาสดาของเรา พระอริยสงฆ์ของเรา

บทนำ

การทอดกฐิน เป็นประเพณีที่สำคัญของพุทธศาสนิกชน ถือว่าเป็นทานพิเศษ และเป็นกาลทาน คือ กำหนดเวลาปีหนึ่งทอดถวายได้เพียงครั้งเดียว และพระธรรมวินัยได้กำหนดช่วงเวลาไว้ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ หรือภายหลังวันออกพรรษาแล้วหนึ่งเดือน

คำว่า “**กฐิน**” แปลว่า ไม้สะดึง คือ กรอบไม้สำหรับขึงผ้าให้ตึง สะดวกแก่การเย็บ มีที่มาจากสมัยโบราณยังไม่มีจักรเย็บผ้า จึงต้องใช้ไม้สะดึงมาขึงผ้าให้ตึงแล้วจึงเย็บ ซึ่งการทำผ้ากฐินหรือจีวรจำเป็นต้องใช้สะดึงในการเย็บเช่นเดียวกัน **ผ้ากฐิน** โดยความหมายก็คือผ้าสำเร็จรูปโดยอาศัยไม้สะดึง **การทอดกฐิน** คือการนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์อย่างต่ำห้ารูป แล้วให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์เป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น

การทอดกฐินในเมืองไทย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทตามประเภทของวัดที่จะไปทอด คือ พระอารามหลวงสำคัญ ๑๖ พระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานด้วยพระองค์เอง หรือโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ ราชสกุล องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์ไปพระราชทาน เครื่องกฐินทานนี้จัดด้วยพระราชทรัพย์ของพระองค์เอง เรียกว่า “**กฐินหลวง**”

สำหรับพระอารามหลวงอื่น ๆ จะได้รับ “กฐินพระราชทาน” ซึ่งโปรดเกล้า ฯ พระราชทานผ้าพระกฐินทานและเครื่องกฐินแก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร สมาคม หรือบุคคลทั่วไป โดยกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมจะดำเนินการจัดผ้าพระกฐินทาน และเครื่องกฐินถวายไป ผู้ได้รับพระราชทานอาจจะถวายจตุปัจจัย หรือเงินทำบุญที่วัดนั้นโดยเสด็จพระราชกุศลในกฐินพระราชทานได้ และเมื่อทอดถวายเรียบร้อยแล้ว ผู้ขอรับพระราชทานจะต้องจัดทำบัญชีรายงานถวายพระราชกุศลในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ส่งไปยังกรมการศาสนา เพื่อจะได้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินส่งไปยังสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อแจ้งให้สำนักราชเลขาธิการนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท เพื่อถวายพระราชกุศลในการที่หน่วยงาน องค์กร หรือบุคคลทั่วไป อัญเชิญผ้าพระกฐินไปถวาย ณ อารามนั้น

ส่วนวัดราษฎร์ทั่วไป พุทธศาสนิกชนที่มีความประสงค์จะถวายผ้ากฐิน จะต้องแจ้งแก่เจ้าอาวาสหรือทางวัดล่วงหน้าให้ทราบว่า จะนำผ้ากฐินมาทอดถวายที่วัดนี้ เรียกว่า “กฐินราษฎร์”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนองงานสถาบันพระมหากษัตริย์ในด้านการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงสืบไป ในปี ๒๕๖๐ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงได้ขอรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปทอดถวาย ณ วัดมเหยงคณ์พาราม วรวิหาร แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในวันพุธที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๔.๐๐ นาฬิกา

วัดมหารณพาราม วรวิหาร

วัดมหารณพาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิด วรวิหาร ตั้งอยู่ที่ฝั่งตะวันออกของถนนตะนาว แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ใกล้ศาลเจ้าพ่อเสือ ทิศเหนือ มีลำคลองวัดเทพธิดาเป็นเขต ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก กำแพงเป็นเขต เขตตั้งแต่กำแพงทิศตะวันออก ถึงกำแพงทิศตะวันตก ยาว ๓ เส้น ๑๓ วา ตั้งแต่ฝั่งคลองวัดเทพธิดานี้ทิศเหนือถึง กำแพงทิศใต้ กว้าง ๓ เส้น ๙ วา รวมเนื้อที่ทั้งหมด ๕,๐๓๗ ตารางวา เป็นวัดที่มีสีมาชนิดพัทธสีมา

วัดมหารณพาราม เป็นวัดที่น่าสนใจในหลากหลายแง่มุม ทั้งการได้รับอุปถัมภ์จากกษัตริย์ไทยถึงสองพระองค์ เป็นวัดที่มี ปุชนิยวัตถุและถาวรวัตถุที่เก่าแก่และงดงาม มีสถาปัตยกรรมรูปแบบจีน ประดับภายในวัด และเป็นวัดประวัติศาสตร์ด้านการศึกษาไทย

ประวัติ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอุดมรัตนราษี หรือ พระนามเดิม พระองค์เจ้าอรรณพ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ทรงสร้างวัดมหรณพาราม เมื่อจุลศักราช ๑๒๑๒ ปีกอ โทศก เป็นปีที่ ๒๗ ในรัชกาลที่ ๓ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๙๓ โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงิน ๑,๐๐๐ ชั่ง (ประมาณ ๘๐,๐๐๐ บาท) สนับสนุนการก่อสร้าง

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอุดมรัตนราษี

ในขณะดำเนินการก่อสร้าง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระประชวร พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอุดมรัตนราษี จึงได้ทรงเร่งรัดดำเนินการสร้างโบสถ์ให้แล้วเสร็จเพื่อถวายเป็น

พระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และโปรดสถาปนาเป็นพระอารามหลวง มีพิธีผูกพัทธสีมา และฉลองสมโภชเป็นการใหญ่

การก่อสร้างยังไม่เสร็จเรียบร้อยดีก็สิ้นรัชกาลที่ ๓ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ขึ้นครองราชย์ ได้พระราชทานเงินอีก ๑,๐๐๐ ชั่ง เพื่อสร้างพระเจดีย์ทององค์ใหญ่

วัดมหรณพารามก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หลังจากที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนอุดมรัตนราษี ได้สิ้นพระชนม์แล้ว และพระองค์ได้พระราชทานนามวัดตามพระนามเดิมของผู้สร้างว่า “วัดมหรณพาราม” มีความหมายว่า ห้วงมหานทีที่กว้างใหญ่

สิ่งสำคัญภายในวัด

วัดมหารณพาราม มีปูชนียสถาน และถาวรวัตถุ ที่สำคัญ ดังนี้

๑. พระประธานในพระอุโบสถ

ในขณะที่สร้างวัดมหารณพาราม ช่วงปี พ.ศ. ๒๓๙๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับสั่งให้เจ้าหน้าที่ทางเมืองเหนือเสาะหาพระพุทธรูปใหญ่มาประดิษฐานเป็นพระประธาน ซึ่งต่อมาได้สำรวจพบที่เมืองสุโขทัย จึงโปรดให้อัญเชิญมากรุงเทพฯ เพื่อให้ทันกับการฉลองพระอุโบสถและผูกพัทธสีมา แต่การเดินทางในสมัยนั้นยากลำบาก ประกอบกับพระพุทธรูปมีขนาดใหญ่ การนำพระพุทธรูปลงแพล่องน้ำมาลงมาจากสุโขทัย มาตามลำน้ำยม จนมาถึงปากน้ำโพแล้วล่องต่อมาตามลำน้ำเจ้าพระยา จนมาถึงกรุงเทพฯ ต้องใช้เวลาหลายเดือน ขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระประวร พระองค์เจ้าอรรณพ จึงทรงเร่งรัดให้มีการจัดงานเฉลิมฉลองวัดเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ประกอบกับ

พระประธานในพระอุโบสถ “หลวงพ่อบุญฤทธิ์”

กระบวนการอัญเชิญพระพุทธรูปจากสุโขทัยไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลาที่พระอุโบสถแล้วเสร็จและไม่ทันพิธีผูกพัทธสีมา จึงรับสั่งให้สร้างพระพุทธรูปด้วยหินปูนก่ออิฐเพื่อใช้เป็นพระประธานในพระอุโบสถแทน และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธรูปในพระอุโบสถซึ่งเป็นพระประธาน พระนามว่า “หลวงพ่อบุญฤทธิ์” ปั้นด้วยปูนและลงรักปิดทอง หน้าตักกว้าง ๔ ศอก ๗ นิ้ว สูง ๕ ศอก ๑ คืบ ๗ นิ้ว ฐานที่ประดิษฐานยาว ๒ วา ๓ ศอก ๓ นิ้ว กว้าง ๒ วา ๑ ศอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว สูง ๒ ศอก ๑ นิ้ว ต่อฐานขึ้นไป ๓ ชั้น เรียกว่าบัลลังก์ ทำเป็นบัวหงายบัวคว่ำ และกระจิงลงรักปิดทองและประดับกระຈกสีต่าง ๆ ผิดพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตก เป็นพระพุทธรูปศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยา

๒. พระพุทธรูปในพระวิหาร

พระพุทธรูปในพระวิหารของวัดมหารณพาราม ตามคำมหาชนเรียกว่า “หลวงพ่อพระร่วง” เป็นพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญจากวัดโคกสิงคาราม ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มาประดิษฐานเพื่อเป็นประธานในพระอุโบสถของวัดมหารณพาราม แต่เนื่องจากอัญเชิญมาไม่ทันกำหนดเวลาที่พระอุโบสถแล้วเสร็จ นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมาว่าทางคณะอัญเชิญพระจากกรุงเทพฯ ได้พยายามเคลื่อนย้ายองค์ท่านแต่ทำอย่างไรก็ไม่สำเร็จ ภายหลังเมื่อสร้างพระประธานองค์ใหม่และนำไปประดิษฐานในพระอุโบสถเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถเคลื่อนย้ายหลวงพ่อได้ จึงเชื่อกันว่าการที่อาราธนาท่านไปอยู่เมืองหลวงหลวงพ่อท่านไม่ขัดข้อง แต่ท่านคงต้องการอยู่ในที่ที่สาธุชนมีโอกาสดักการบูชาขอพรได้ง่าย หากท่านประดิษฐานในพระอุโบสถโอกาสที่พุทธศาสนิกชนจะได้สักการะท่านน้อยลง เนื่องจากพระอุโบสถจะเปิดเฉพาะวันที่มีงานศาสนพิธีเท่านั้น

หลวงพ่อพระร่วง เป็นพระพุทธรูปศิลปะสมัยสุโขทัย มีพุทธลักษณะงดงาม พระพักตร์อัมเอบ มองดูแล้วเหมือนยิ้มนิดๆ นิ้วพระหัตถ์เรียวยาว ขนาดหน้าตักกว้าง ๑ วา ๑ ศอก ๑ คืบ ๕ นิ้ว สูง ๑ วา ๓ ศอก ๑ คืบ ๗ นิ้ว พระองค์เป็นโลหะทอง และมีรอยต่อ ๙ แห่ง ซึ่งเป็นเครื่องหมายของความก้าวหน้าตามความนิยม มีหมุดสลักที่รอยต่อ ฐานที่ประดิษฐานยาว ๒ วา ๒ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง ๒ วา ๒ ศอก ต่อฐานขึ้นเรียกว่าบัลลังก์

ปั้นเป็นลายบัวหงายบัวคำ
และดอกไม้เครือ กระจงรัก
ปิดทองประดับกระจกสีต่าง ๆ
ฉินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันตก

ทั้งนี้ การที่เรียก
ท่านว่า “หลวงพ่อร่วง”
หรือเรียกกันจนติดปากว่า
“หลวงพ่อร่วง” เนื่องจาก
เมื่ออัญเชิญหลวงพ่ามาถึง
พระนครแล้ว ประชาชนที่รู้ข่าว
พากันไปกราบไหว้บูชาและ
ต่างรำลึกกันว่าท่านศักดิ์สิทธิ์ ขออะไรก็ได้สมความปรารถนา
ราวประกาศิตของพระร่วง

ต่อมาในช่วงที่พบพระทองคำวัดไตรมิตร ซึ่งเป็นพระพุทธรูป
ที่เชื่อว่าสร้างในสมัยเดียวกันกับหลวงพ่อร่วง คือ เชียงแสน
สุโขทัย ที่มักนิยมสร้างด้วยเนื้อทองสัมฤทธิ์ หรือมีเนื้อทองคำปนอยู่
จึงมีกระแสนิยมเรียกร้องให้กะเทาะและลอกรักที่บริเวณพระอุระ
ขององค์ท่านเพื่อดูเนื้อของท่าน ก็พบว่าเป็นเนื้อทอง และทาง
เจ้าหน้าที่กรมศิลปากรได้ลงความเห็นว่าเป็นเนื้อทองคำประมาณ
ร้อยละ ๖๐ ชื่อของท่านจึงถูกเรียกใหม่ว่า “หลวงพ่อร่วง
ทองคำ”

หลวงพ่อร่วงทองคำ

๓. พระอุโบสถ

สถาปัตยกรรมภายในวัดมหารณพารามมีทั้งแบบไทยและแบบที่ได้รับอิทธิพลจากจีน เนื่องด้วยเป็นวัดที่สร้างขึ้นในช่วงที่ศิลปะจีนกำลังเป็นที่ชื่นชอบในหมู่ชนชั้นสูง เป็นพระราชานิยมของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และวัดตั้งอยู่ในละแวกชุมชนเก่าของชาวจีน โดยจะเห็นว่าพระอุโบสถของวัดนี้เป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานไทยกับจีน แบบพระราชานิยม คือ ก่ออิฐถือปูน ไม่มีช่อฟ้าใบระกา หลังคามุขลด ๒ ชั้น หน้ามุขประดับด้วยเครื่องกระเบื้องสีและจานเบญจรงค์ ตรงกลางเป็นรูปมังกร และที่บานประตูและหน้าต่างด้านในทุกช่องจำหลักลวดลายศิลปะจีน เป็นลายน้ำจีนที่เรียกว่าลายประสุ ประกอบด้วยสัตว์น้ำแหวกว่าย ทั้งปู ปลา อยู่บนผิวน้ำ

พระอุโบสถ

๔. พระวิหาร

ส่วนพระวิหารเป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานแบบจีน ก่อด้วยอิฐถือปูน หลังคามุงลาดสองชั้น มุงด้วยกระเบื้องไทยปั้นลม และหน้ามุขทำด้วยปูน และประดับด้วยเครื่องกระเบื้องสี จานเบญจรงค์ ตรงกลางหน้ามุขทำเป็นรูปมังกร เพดานเขียนลายไม้ ตาข่าย พระวิหารมี ๔ ประตู มีหน้าต่าง ๑๐ บาน ชும்ประตู และหน้าต่างปั้นลายดอกไม้เครือ ลงรักปิดทอง บานประตู และหน้าต่างเรียกว่า ลายคลื่นฟองน้ำ มีรูปสัตว์ต่าง ๆ ลงรักปิดทอง ประดับกระจก หน้าประตูพระวิหารมีตุ๊กตาหินจีน ตั้งอยู่ข้างเสา मुख สองข้าง ๆ ละ ๒ ตัว รวมเป็น ๔ ตัว หลังประตูพระวิหาร มีตุ๊กตาหินจีน ตั้งอยู่ข้างเสา मुख สองข้าง ๆ ละ ๒ ตัว รวมเป็น ๔ ตัว เช่นเดียวกัน พระวิหารยาว ๑๓ วา ๑๐ นิ้ว กว้าง ๘ วา ๕ นิ้ว สูง ๑๐ วาเศษ

พระวิหาร

หน้ามุขของพระวิหาร

หน้าต่าง

ซุ้มประตูและบานประตู

ลายคลื่นฟองน้ำ
ที่บ้านประตู

เพดาน

ตุ๊กตาหินจีนหน้าประตูพระวิหาร

ซุ้มหน้าต่างพระวิหาร

ทั้งนี้ ในสมัยเจ้าอาวาสองค์ที่ ๕ ทางวัดได้มีการปฏิสังขรณ์ และซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดทรุดโทรมโดยเปลี่ยนหลังคาจากมุงกระเบื้องไทย มาเป็นหลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบล้วน ทั้งพระอุโบสถ และพระวิหาร มีกำแพงแก้วสูง ๔ ศอก ๑ คืบ ล้อมรอบ มีประตู ๗ ประตู

๕. พระเจดีย์

ตามสำเนาตามจดหมายเหตุ รัชกาลที่ ๔ เล่ม ๗ จุลศักราช ๑๒๒๑ (พุทธศักราช ๒๔๐๒) ได้ระบุว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากจะพระราชทานเงินร่วมสร้างวัดมหรณพารามแล้ว ยังได้ทรงพระราชศรัทธาสรางเจดีย์ขึ้น ๑ องค์ ที่หลังพระอุโบสถ ซึ่งเป็นพระเจดีย์ใหญ่ที่สุดในวัดนี้ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ภายใน

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) โปรดให้ต่อ ยอดพระเจดีย์เป็นลูกแก้วและทองแดงกะไหล่ทองคำ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน พระเจดีย์ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ ภายหลังโดนพายุพัดจนยอดเจดีย์หักโค่นลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยใช้งบประมาณจากกรมศิลปากรและวัดมหรณพาราม

พระเจดีย์

๖. ต้นพระศรีมหาโพธิ์

ภายในวัดมีต้นพระศรีมหาโพธิ์ ๓ ต้น ต้นแรก มาจาก ศรีลังกา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูก อยู่ใกล้ พระเจดีย์ ต้นที่สอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูก และต้นที่สาม พระธรรมเจดีย์ (ปาน) เจ้าอาวาสองค์ที่ ๓ ของวัด เป็นผู้ปลูก โดยสองต้นหลังอยู่ที่หน้าพระวิหารระหว่างศาลา การเปรียบเทียบกับโรงเรียน

ต้นพระศรีมหาโพธิ์

๗. พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ ในโอกาสครบ ๑๐๐ ปีที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานการศึกษา ให้วัดมหารณพารามเป็นโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรแห่งแรกของไทย

พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วัดกับการศึกษา

นอกจากเป็นวัดที่ได้รับการอุปถัมภ์จากกษัตริย์ถึงสองรัชกาล มีสถาปัตยกรรมผสมผสานไทยจีนแล้ว วัดมหารณพารามยังเป็นวัด ประวัติศาสตร์ด้านการศึกษาสมัยใหม่ของไทย เพราะวัดมหารณพาราม เป็นที่ตั้งโรงเรียนหลวง (ประถมศึกษา) สำหรับราษฎรแห่งแรกของประเทศไทย กล่าวคือ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า การศึกษาของไทยยังไม่เป็นระบบ จำกัต้องอยู่เฉพาะวังกับวัด และควรให้ความสำคัญกับศึกษา ดังพระราชดำริ “ประเทศไทยใคร่ให้ผู้รู้หนังสือ ประเทศชาตินั้นย่อมจะไม่มีวันพบกับสิ่งที่เขาเรียกว่า ความเจริญแล้วได้เลย” และทรงมีพระประสงค์ราษฎรทุกชนชั้น ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จากพระราชดำรัสเมื่อครั้ง เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานรางวัลแก่นักเรียนที่สอบไล่ได้ เป็นครั้งแรก ณ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เมื่อวันศุกร์ เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีระกา พ.ศ. ๒๔๒๗ มีข้อความสำคัญ ตอนหนึ่งว่า “...เจ้านายราชตระกูลตั้งแต่ลูกฉันเป็นต้นไป ตลอดจนถึงราษฎรที่ต่ำสุด จะให้ได้มีโอกาสเล่าเรียนเสมอกัน ไม่ว่าเจ้า ว่าขุนนาง ว่าไพร่ เพราะฉะนั้นจึงขอบอกได้ว่า การเล่าเรียน ในบ้านเมืองเราจะเป็นข้อสำคัญที่หนึ่งซึ่งฉันจะอุตส่าห์จัดขึ้นให้เจริญ จงได้...”

ซึ่งในปีเดียวกันนี้เอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร ตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับลูกราษฎรแห่งแรกซึ่งถือเป็นโรงเรียนวัด แห่งแรกตามระบบการศึกษาสมัยใหม่ ณ วัดมหรณพาราม ถนนตะนาว ตำบลเสาชิงช้าง อำเภอพระนคร ให้ชื่อว่า “โรงเรียน วัดมหรณพาราม” ต่อมาเรียก “โรงเรียนวัดมหรณพ์”

โรงเรียนวัดมหรณพ์ ได้รับพระมหากรุณาจากสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รับไว้อยู่ใน พระราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

และกรุงเทพมหานครได้ประกาศให้กลับไปใช้ชื่อ “โรงเรียนวัดมรรณพาราม” ดังเดิม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามพระราชกระแสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งเกียรติและความเป็นมาของโรงเรียน

ปัจจุบัน โรงเรียนวัดมรรณพารามเป็นโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสองภาษา (ไทย - อังกฤษ) ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑ ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

โรงเรียนวัดมรรณพาราม

นอกจากโรงเรียนวัดมรรณพารามแล้ว ยังมีโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับวัดมรรณพาราม อีกหนึ่งโรงเรียน คือ “โรงเรียนมรรณพาราม”

โรงเรียนมหารณพาราม ตั้งขึ้นเนื่องจาก ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๔ โรงเรียนวัดมหารณพารามได้ขยายการเรียนการสอน เพิ่มถึงระดับมัธยมศึกษา ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๗๕ กระทรวง ศึกษาธิการได้ประกาศยุบเลิกและมอบโรงเรียนวัดมหารณพารามให้ จังหวัดพระนครเพื่อจัดเป็นโรงเรียนประชาบาล เปิดสอนชั้นประถมศึกษา ทำให้โรงเรียนมัธยมวัดมหารณพารามต้องยุบไป

ต่อมาเมื่อกรมวิสามัญศึกษามีนโยบายให้ย้ายโรงเรียน โพนธสารพิทยากร ซึ่งตั้งอยู่ใกล้วัดโพธิ์ ตำบลบางระมาด อำเภอ ตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มาอยู่ที่ในที่ดินกรมธนารักษ์ แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร แต่อธิบดีกรมวิสามัญศึกษาในขณะนั้น ได้ระงับการย้ายโรงเรียนโพนธสารพิทยากรไว้ก่อนและใช้ที่ดินดังกล่าวนี้ เป็นที่ตั้งโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของวัดมหารณพารามแทน เพื่อเทิดพระเกียรติและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงตั้งโรงเรียนหลวงพระราชทาน แก่สามัญชนแห่งแรก และเห็นสมควรให้ชื่อ “โรงเรียนมหารณพาราม”

ปัจจุบัน โรงเรียนมหารณพารามเป็นโรงเรียนมัธยมในสังกัด กรมสามัญศึกษา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖

พระภิกษุสามเณร

พระภิกษุ สามเณร ที่จำพรรษาในวัดนี้ เป็นพระมหานิกาย ปัจจุบันมีพระ ๓๙ รูป และเณร ๙ รูป

เจ้าอาวาสวัดมหารณพาราม

เจ้าอาวาสวัดนี้นับตั้งแต่เริ่มสร้างวัดมาจนถึงปัจจุบัน
มี ๘ รูป

๑. พระวิสุทธิโสภณ

นามเดิม “เหมือน” ท่านเป็นเปรียญ ๗ ประโยค เดิม
อยู่วัดประยุรวงศาวาส ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระราชา
คณะที่พระวิสุทธิโสภณ รองเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาส ในสมัยที่
สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (จี่) เป็นเจ้าอาวาส ต่อมาได้ย้ายมาเป็น
เจ้าอาวาสวัดมหารณพาราม ไม่ปรากฏระยะเวลาที่ท่านปกครอง
พระอารามนี้

๒. พระธรรมฐิติญาณ

นามเดิม “ใจ” เป็นชาวบางกอบัว อำเภอบางบาล จังหวัดสมุทรปราการ เป็นญาติกับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น
อุดมรัตนราษี ผู้สร้างวัดมหารณพาราม เดิมมีสมณศักดิ์เป็นพระครู
ศรีสุทธธราขวิจิตร ได้รับนิตยภัตเดือนละ ๑๐ บาท มีตำแหน่งเป็น
เจ้าอาวาสวัดทองธรรมชาติราชปฎิสังขรณ์ได้ ๑ ปี ต่อมาได้รับ
พระราชทานสมณศักดิ์เลื่อนขึ้นเป็นพระราชาคณะที่ พระธรรมฐิติญาณ
คงเป็นเจ้าอาวาสวัดทองธรรมชาติอยู่ตามเดิม ได้รับนิตยภัตเดือนละ
๑๗ บาท ต่อมา พ.ศ. ๒๔๑๑ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ย้าย
มาเป็นเจ้าอาวาสวัดมหารณพาราม ไม่ปรากฏบันทึกระยะเวลา
ที่ปกครองพระอารามนี้

๓. พระธรรมเจดีย์

นามเดิม “ปาน” เกิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว วันพฤหัสบดีที่ ๖ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวด พ.ศ. ๒๓๗๑ ได้บวชเป็นสามเณรเล่าเรียนพระปริยัติธรรมวัดราชบูรณะ จนถึงปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๓๘๘ ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมได้เปรียญ ๓ ประโยค ถึงปีระกา พ.ศ. ๒๓๙๒ ได้อุปสมบทอยู่วัดราชบูรณะ มีสมเด็จพระสังฆราช (นาค) เป็นพระอุปัชฌายะ เข้าแปลพระปริยัติธรรมได้อีก ๒ ประโยค เป็น ๕ ประโยค

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีชวด พ.ศ. ๒๔๐๗ เข้าแปลพระปริยัติธรรมได้อีก ๒ ประโยค รวมเป็น ๗ ประโยค และได้รับตำแหน่งเป็นพระครูวินัยธร ฐานานุกรมของสมเด็จพระวันรัต (สมบุรณ์) ต่อในปีชาล พ.ศ. ๒๔๒๑ ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะที่ พระพินิจพิณัยโปรดให้อาราธนาไปครองวัดมหารณพาราม ถึงปีกุน พ.ศ. ๒๔๓๐ ได้เลื่อนเป็นพระราชาคณะผู้ใหญ่ที่ พระเทพมุนี รวมเวลาที่พระธรรมเจดีย์ปกครองวัดมหารณพาราม ๒๒ ปี

๔. พระเทพโมลี

นามเดิม “แก้ว” เป็นบุตรนายฝั่ง อำแดงคุ่ม บ้านบางตะนาวสี แขวงเมืองนนทบุรี เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือนยี่ แรม ๑๐ ค่ำ ปีมะโรง จุลศักราช ๑๒๐๖ เมื่ออายุ ๑๕ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรพออายุ ๒๑ ปี ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในพัทธสีมา เฉลิมพระเกียรติ สอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ร.ศ. ๑๑๙ ได้เลื่อนเป็น

พระเทพโมลี ตรีปิฎกธรรมหาวรณมกเถกคณฤศรบรรลสังฆารามคามวาสี เป็นเจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม ท่านปกครองวัดมหรณพารามได้ ๙ ปี ก็ถึงแก่มรณภาพ รวมอายุ ๖๕ ปี

๕. พระวิสุทธิสโภณ

นามเดิม “โพธิ์” เกิดวันอาทิตย์ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะแม ตรงกับวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๔ ภูมิลำเนาเดิม อยู่ที่บ้านป่าดัว อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบัน อำเภอนี้ขึ้นกับจังหวัดยโสธร) ได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๕ ปี ณ วัดป่าดัว เมื่ออุปสมบทแล้วได้เล่าเรียนพระปริยัติธรรมย้ายมา จำพรรษาอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมที่ วัดพระศรีรัตนศาสดารามได้ประโยค ๓ - ๔ ในปีเดียวกัน เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้เข้าแปลประโยค ๕ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามได้

ต่อมาได้เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมในสำนักเรียนวัดพระเชตุพนฯ จนกระทั่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ได้ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะสามัญที่ พระวิสุทธิสโภณ ตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดมหรณพาราม และปกครองวัดนี้ ๓๕ ปี มรณภาพเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗ ด้วยโรคคม ปัจจุบัน

๖. พระราชวรเวที (พระประสิทธิ์สุตคุณ)

นามเดิม “เต็ม เขมฉนโท ป.ธ.๕” มีชาติภูมียู่ใน กรุงเทพฯ ถนนตะนาว ตำบลชนะสงคราม เขตพระนคร เกิดเมื่อวันจันทร์ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๕ ปีเถาะ จุลศักราช ๑๒๗๗

พ.ศ. ๒๔๕๘ ตรงกับวันที่ ๑๒ เมษายน ได้ศึกษาภาษาไทยในสำนักวัดมหารณพาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ อายุได้ ๑๒ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณรศึกษาพระปริยัติธรรมจนสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค ครั้นต่อมา วันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗ พระวิสุทธิโสภณ เจ้าอาวาสได้ถึงแก่มรณภาพลง ทางการคณะสงฆ์ จึงแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส จนวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ที่ พระประสิทธิสุตคุณ ในพระราชพิธีรัชมงคล และปกครองวัดมหารณพาราม ต่อมาเป็นเวลา ๓๔ ปีเศษ ท่านมรณภาพเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ สิริรวมอายุได้ ๖๔ ปี

๗. พระเทพปริยัติเวที

นามเดิม “โกสิตธิ์ สุกิตโต ป.ธ.๙” มีชาติภูมิมอยู่ที่บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด เกิดวันศุกร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๕ ปีกุน ตรงกับวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๖ อุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ เวลา ๐๙.๕๕ น. ณ พัทธสีมา วัดบูรพา บ้านหนองบัว ตำบลหนองบัว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีพระธรรมโสภิต ธีมปาโล เป็นพระอุปัชฌาย์ อุปสมบท จำวัดบูรพาเพียง ๒ เดือน จากนั้นย้ายไปวัดบึงแคน ตำบลโหรา อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมฝ่ายนักธรรม พรรษาที่ ๒ - ๓ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๘๘ ย้ายไปศึกษาพระปริยัติธรรมฝ่ายบาลี ที่สำนักเรียนวัดเวฬุวัน บ้านไผ่ใหญ่ อำเภอม่วงสามสิบ

จังหวัดอุบลราชธานี พรรษาที่ ๔ ย้ายเข้ากรุงเทพฯ มาอยู่
วัดมหรณพารามเมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ศึกษา
พระปริยัติธรรมสอบได้ตั้งแต่เปรียญธรรม ๓ ประโยค ถึงเปรียญธรรม
๙ ประโยคในสำนักเรียนวัดมหรณพาราม

พฤษภาคม ๒๔๙๒	ได้รับแต่งตั้งเป็นครูสอนพระปริยัติ
ธรรมประจำสำนักเรียนวัดมหรณ
พาราม
พฤษภาคม ๒๕๑๑	ได้รับแต่งตั้งเป็นครูใหญ่สำนัก
เรียนวัดมหรณพาราม
๑๐ ตุลาคม ๒๕๑๗	ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วย
เจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม
๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๒	ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการแทน
เจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม
๒ ธันวาคม ๒๕๒๒	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น
พระราชคณะชั้นสามัญที่
พระปริยัติโกศล
๒๓ มกราคม ๒๕๒๓	ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส
วัดมหรณพาราม
๒ มีนาคม ๒๕๒๔	ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปฌาย์
วิสามัญจากสมเด็จพระสังฆราช
ธันวาคม	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น
พระราชคณะชั้นราชที่ พระราชโมลี

ธันวาคม

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น
พระราชาคณะชั้นเทพที่ พระเทพ
ปริยัติเวที

พระเทพปริยัติเวที ได้ถึงแก่มรณภาพเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖
รวมสิริอายุได้ ๘๒ ปี ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม
๒๓ ปี

๘. พระเทพสุตถวิ

เป็นเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันของวัดมหรณพาราม ฉายา
สุตธมโม อายุ ๗๒ ปี ๕๒ พรรษา เป็นนักธรรมชั้นเอก
เปรียญธรรม ๙ ประโยค มีความรู้พิเศษด้านทรงพระปาติโมกข์
และการปฏิบัติกรรมฐาน และมีความชำนาญในการเทศนาธรรม
และการพิสูจน์อักษรภาษาบาลี - ไทย

นามเดิม “บุญธรรม บุญมี” เกิดปีระกา ตรงกับ
วันอาทิตย์ที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ บิดาชื่อ นายดี
มารดาชื่อ นางใบ คำลือ เมื่ออายุประมาณ ๑ ขวบ มารดา
เสียชีวิต ได้อยู่ในความอุปการะของยาย ป้า และน้า จึงใช้
นามสกุลของยายภูมิลำเนาอยู่บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านพึง
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีอาชีพทำนาและเลี้ยงวัว

สำเร็จการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดคู้งท่าเลา
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙

อุปสมบทเมื่อปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ เดือนเมษายน
พ.ศ. ๒๕๐๘ ณ วัดคู้งท่าเลา ตำบลบางพึง อำเภอบ้านหมี่
จังหวัดลพบุรี โดยมี พระครูสุนิธวินัยการ วัดท่าโขลง

พระเทพสุตทวี

ตำบลเขาสมอคอน อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดลพบุรี เป็นพระอุปชฌาย์
พระอธิการชื่น ปรกุกโม วัดคู้่งท่าเลา ตำบลบางพั้ง อำเภอบ้านหมี่
จังหวัดลพบุรี เป็นพระกรรมวาจาจารย์พระอธิการทองหล่อ สุวณฺโณ
วัดท่าช้าง ตำบลบ้านชี อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

เป็นพระอนุสาวนาจารย์ จำพรรษาที่วัดคู้่งท่าเลา ๒ พรรษา เมื่อสอบนักธรรมชั้นโทได้ จึงย้ายไปอยู่วัดเฉลิมมาศ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ๑ พรรษา สอบนักธรรมชั้นเอกได้ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ จึงย้ายไปศึกษาที่วัดแจ้งพรหมนคร อำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี

พ.ศ. ๒๕๑๓ สอบเปรียญธรรมประโยค ๑ - ๒

พ.ศ. ๒๕๑๕ สอบเปรียญธรรมประโยค ๓

พ.ศ. ๒๕๑๗ สอบเปรียญธรรมประโยค ๔ ได้ และย้ายมา จำพรรษาที่วัดพุทธาราม อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และได้รับแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส

พ.ศ. ๒๕๑๘ สอบเปรียญธรรมประโยค ๕

พ.ศ. ๒๕๑๙ สอบเปรียญธรรมประโยค ๖

พ.ศ. ๒๕๒๓ สอบเปรียญธรรมประโยค ๗

พ.ศ. ๒๕๒๔ ลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพุทธาราม มาจำพรรษาอยู่ที่วัดมหารณพาราม เพื่อศึกษาชั้น ป.ธ. ๘

พ.ศ. ๒๕๒๕ สอบเปรียญธรรมประโยค ๘

พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดมหารณพาราม

พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นเจ้าคณะ ๒ วัดมหารณพาราม

พ.ศ. ๒๕๔๑ สอบเปรียญธรรมประโยค ๙

- พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ
ชั้นสามัญที่ พระศรีธรรมเมธี
- พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาการแทน
เจ้าอาวาสวัดมหรณพารามเมื่อวันที่ ๒๗
มีนาคม และวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ได้รับ
แต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม
- พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้รับพระบัญชาให้เป็นพระอุปัชฌาย์วิสามัญ
- พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น
พระราชาคณะชั้นราชที่ พระราชสุตกวี
วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็น
พระราชาคณะชั้นราชที่ พระเทพสุตเมธี

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดมหรณพาราม
วรวิหาร และเจ้าสำนักเรียนวัดมหรณพาราม วรวิหาร

เอกสารอ้างอิง

กองทัพบก. วันสำคัญของชาวพุทธไทย ที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานกองทัพบก ณ วัดมหารณพารามวรวิหาร แขวงเสาชิงช้า เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๖.

กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักราชเลขาธิการ. ทรงรับโรงเรียนวัดมหารณพาราม อยู่ในพระราชูปถัมภ์. ๓ มิถุนายน ๒๕๕๖.

กรุงเทพมหานคร. ประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๘๔). ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖.

ธรรมะลีลา. รักษ์วัดรักษ์ไทย : วัดมหารณพารามพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์นาม “พระร่วง” โรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรแห่งแรกของไทย. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Dhamma/ViewNews.aspx?NewsID=9580000012853> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

พระเทพสุตเมธี. หนังสือที่ระลึกงานฉลองสัญญาบัตร พัดยศพระเทพสุตเมธี (บุญธรรม สุตธมโม ป.ธ.๙). พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์, ๒๕๕๙.

พายุซัดยอดเจดีย์วัดมหรณพาราม สมัยร.๓ อายุ ๑๖๒ ปี
หัก ๔ ท่อน. ใน ไทยรัฐออนไลน์ (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๕)
สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/302426> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

พิธีทอดกฐิน. สืบค้นจาก <http://www.dhammathai.org/day/kathin.php> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

โรงเรียนมหรณพาราม. ประวัติย่อโรงเรียนมหรณพาราม.
สืบค้นจาก <http://www.mh.ac.th/> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

วัดมหรณพารามวรวิหาร. สืบค้นจากเว็บไซต์ Watthai :
<https://sites.google.com/site/allthaitemple/wad-mhrrnph-a-ram-wrwihar> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

หนุ่มลูกทุ่ง. เทียววัดมหรณพ ไหว้พระร่วงทองคำ ชมของดี
๓ รัชกาล. ไทยรัฐ (๑ มิถุนายน ๒๕๕๑) สืบค้นจาก
<http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9500000113497> เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

สิทธิและเสรีภาพของชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐

“ Nothing is more precious than
independence and liberty.”

ไม่มีอะไรที่มีค่าไปกว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ”

- Ho Chi Minh -

โฮจิมินห์

The first presidents of the Democratic Republic of Vietnam

ประธานาธิบดีคนแรกแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม

สิทธิและเสรีภาพของชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๖๐

การจะกล่าวว่าบ้านเมืองหรือประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบหรือบ่งชี้ที่สำคัญคือ สิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับระบอบประชาธิปไตยกับการปกครองอื่นๆ ทั้งเผด็จการ สังคมนิยม และสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จะพบว่า ประชาธิปไตยจะเน้นสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ ในขณะที่ระบอบอื่น ๆ ผู้นำหรือกลุ่มผู้นำมีสิทธิพิเศษและเสรีภาพเหนือว่าบุคคลทั่วไป

คำว่า “สิทธิ” (Right) กับ “เสรีภาพ” (Liberty) เป็นคำที่มักถูกใช้เคียงคู่กันเสมอ จนเข้าใจว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน แต่หากพิจารณาจากความหมายที่นักวิชาการให้ไว้ อาทิ

ศาสตราจารย์ ดร.วิชณุ เครืองาม ให้ความหมายของ “สิทธิ” ว่า ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง ส่วน “เสรีภาพ” คือ ความมีอิสระที่จะกระทำ หรืองดการกระทำการ

รองศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ กล่าวว่า “สิทธิ” คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในการที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย และ “เสรีภาพ” คือ สภาพของบุคคลที่มีอิสระในการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ตน

และจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ อธิบายความหมาย “สิทธิ” ไว้ว่า เป็นอำนาจอันชอบธรรม หรือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใด ๆ โดยสุจริตได้อย่างอิสระ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของคนอื่น ส่วน “เสรีภาพ” คือ ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มี อุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือ ศาสนา

ดังนั้น “สิทธิ” หมายถึง ประโยชน์ หรืออำนาจของบุคคล ที่กฎหมายคุ้มครองมิให้มีการละเมิด และ “เสรีภาพ” หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของ ตนเองโดยไม่มีบุคคลหรืออำนาจใดแทรกแซงการตัดสินใจนั้น

ซึ่งภายหลังประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย ได้ให้ความสำคัญ แก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเสมอมา ดังจะพบว่า มีการบัญญัติเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ใน รัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับแรก (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม หรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕) มาตรา ๑๒ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือ ลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือน ของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็น การขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ มาตรา ๑๓ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพ บริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน

การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้ง
สมาคม การอาชีพ”

และในการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา ผู้ที่เกี่ยวข้อง
จะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการ
สำคัญเสมอ ดังจะเห็นได้จากการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้
กำหนดกรอบการจัดทำไว้ว่า “...มีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริม
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐเพิ่มขึ้น...”

เช่นเดียวกันกับในการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ สภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ยึดกรอบแนวทาง
ดังกล่าว พร้อมกับได้ขยายขอบเขตการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้กว้าง
ขวางขึ้น รวมถึงได้กำหนดออกมาเป็นส่วน ๆ เพื่อความเข้าใจของ
ประชาชนผู้ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก็ยังคงให้ความสำคัญแก่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่น้อยกว่าเดิม และได้กำหนดออกมาเป็นหมวดให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ด้วยการกำหนดสิทธิและเสรีภาพของชาวไทยไว้ในหมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตั้งแต่มาตรา ที่ ๒๕ ถึงมาตรา ๔๙ รวมทั้งหมด ๒๕ มาตรา โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา ๒๕ ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล สามารถทำได้หากไม่ขัดกับหลักนิติธรรม และ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

มาตรา ๒๗ ทุกคนได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันทั้งชายหญิง ห้ามเลือกปฏิบัติ แม้จะมีความแตกต่างทาง เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา ฐานะ และผู้พิการ และรัฐจะต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิ หรือเสรีภาพแก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

มาตรา ๒๘ ห้ามจับกุมหรือคุมขังบุคคลโดยไม่มีหมายศาล หรือการบัญญัติไว้ในกฎหมาย

มาตรา ๒๙ สามารถจับกุมหรือคุมขังบุคคลได้ในกรณีเพื่อ ป้องกันการหลบหนี และให้สันนิษฐานไว้ก่อน ว่าเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่ใช่จำเลย

- มาตรา ๓๐ ห้ามเกณฑ์แรงงาน ยกเว้นมีการประกาศ
สถานการณ์ฉุกเฉิน ประกาศกฎอัยการศึก
หรือ ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม
- มาตรา ๓๑ เสรีภาพในการนับถือศาสนา
- มาตรา ๓๒ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง
และครอบครัว
- มาตรา ๓๓ เสรีภาพในเคหสถาน ห้ามค้นที่อยู่อาศัยโดย
ปราศจากความยินยอมจากเจ้าของ ยกเว้นมี
หมายศาล
- มาตรา ๓๔ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด
การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา
- มาตรา ๓๕ สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวหรือ
การแสดงความคิดเห็น การสั่งปิดกิจการ
หนังสือพิมพ์จะกระทำมิได้และเจ้าของกิจการ
สื่อมวลชนจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยเท่านั้น
- มาตรา ๓๖ เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารทุกช่องทาง
- มาตรา ๓๗ สิทธิในทรัพย์สินและสืบมรดก
- มาตรา ๓๘ เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นอาศัย
- มาตรา ๓๙ ห้ามเนรเทศคนสัญชาติไทยออกนอก
ราชอาณาจักร และจะถอนสัญชาติกับคนที่มี
สัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ได้
- มาตรา ๔๐ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

- มาตรา ๔๑ สิทธิในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
ของรัฐ ร้องทุกข์หน่วยงานรัฐ และฟ้อง
หน่วยงานรัฐได้
- มาตรา ๔๒ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม เป็นสหกรณ์
สมาคมองค์กร ชุมชน องค์กร
- มาตรา ๔๓ สิทธิในการอนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริม
ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
และประเพณีของท้องถิ่นและชาติ จัดการ
บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าชื่อเพื่อเสนอแนะ
หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการที่เป็น
ประโยชน์แก่ชุมชน และสิทธิในการร่วมกัน
จัดระบบสวัสดิการของชุมชน
- มาตรา ๔๔ เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและปราศจาก
อาวุธ
- มาตรา ๔๕ เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง
- มาตรา ๔๖ ผู้บริโภคต้องได้รับความคุ้มครอง
- มาตรา ๔๗ สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐ
อย่างเท่าเทียมกัน
- มาตรา ๔๘ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตลอดชีวิต
ตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนกระทั่งวัยชรา และหาก
พิการ จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

**มาตรา ๔๙ ห้ามใช้สิทธิหรือเสรีภาพล้มล้างการปกครองใน
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข**

ซึ่งหากมองในภาพรวม รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้ขยายความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ประชาชนย่อมสามารถทำได้ รัฐมีหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการเพื่อให้สิทธิเสรีภาพนั้นเป็นจริงในทางปฏิบัติ โดยที่ประชาชนไม่ต้องร้องขอ ถ้ารัฐไม่ดำเนินการ ประชาชนและชุมชนมีสิทธิที่จะติดตาม และเร่งรัดการทำงานของรัฐบาลและสามารถฟ้องร้องได้หากรัฐไม่ทำหน้าที่

และที่สำคัญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังให้ความคุ้มครองบุคคล ตั้งแต่อยู่ท้องในแม่จนแก่เฒ่า กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ ผู้เป็นแม่ ได้รับการดูแลตั้งแต่ท้องจนถึงหลังคลอดบุตร เมื่อถึงวัยเด็ก ต้องได้รับความคุ้มครองให้เติบโตและมีพัฒนาการที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา ซึ่งหากพิการ จะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เมื่อก้าวสู่วัยทำงาน ต้องได้รับการคุ้มครอง มีความเป็นอยู่ และรายได้ที่ดี และมีความปลอดภัยในชีวิต จนกระทั่งถึงวัยชรา ต้องได้รับบริการสาธารณสุขเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย

ทั้งนี้ บทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพประชาชนในหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญ ที่มี ๒๕ มาตรา อาจไม่ครอบคลุมสิทธิและเสรีภาพทั้งหมด แต่มากพอที่จะให้ประชาชนมีสิทธิและใช้เสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้

ประชาชนก็ยังถูกละเมิดสิทธิและถูกจำกัดเสรีภาพในบางเรื่อง ทั้งโดยบุคคลด้วยกัน หรือแม้แต่รัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เท่าเทียมกันด้วยความแตกต่างทางสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ หรือแม้แต่อิทธิพล

จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนต้องเรียนรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันมิให้ถูกริดรอนสิทธิและเสรีภาพ คำหนึ่งการใช้สิทธิเสรีภาพโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และศึกษาวิธีการแสดงออกต่อรัฐเมื่อรัฐไม่ปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญ มิฉะนั้น การบัญญัติสิทธิและเสรีภาพ ในหมวดที่ ๓ จะเป็นเพียงแค่ข้อบัญญัติ มิได้นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อปฏิรูปประเทศอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานประธานรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

**เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐- ๒๕๕๐ และ
รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ:
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร,
๒๕๖๐.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรวิรัตน์ ประจันปัจฉินิก. เอกสารประกอบ
การเรียนการสอน หน่วยที่ ๕ สิทธิ เสรีภาพ: หลักทั่วไป,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สืบค้นจาก <http://law.stou.ac.th/dynfiles/ex.41711-5.pdf> เมื่อวันที่ ๑๕
ตุลาคม ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕. มาตรา ๑๒,
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๓๗. วันที่ ๑๐
ธันวาคม ๒๔๗๕.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕. มาตรา ๑๓,
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๙ หน้า ๕๓๗. วันที่ ๑๐
ธันวาคม ๒๔๗๕.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. คำปรารภ,
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก. หน้า ๑.
วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. หมวด ๓,
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. หน้า ๗-๑๓.
วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

สุเทพ เอี่ยมคง. **สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย** จากสืบค้นจาก
เว็บไซต์สถาบันพระปกเกล้า : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย> เมื่อวันที่
๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. ๒๕๕๔** สืบค้นจาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php> เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐

จัดทำโดย กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
<http://www.parliament.go.th>